

5778 JK

Torah from Around the World

*In de handen van vele volkeren is het Woord van God een **boek** geworden; in het leven van Israël is het altijd een **stem** gebleven, een Tora in het hart. (Jesjaja 51:7)*

Abraham Joshua Heschel, God in Search of Man:

*A Philosophy of Judaism
(vert. CK)*

Sjabbat 30 september 2017 / 10 Tisjri 5778, Jom Kipoer, Wajikra/Leviticus 16:1 - 34 en Bemidbar/Numeri 29:7 - 11; 's middags: Wajikra/Leviticus 18:1 - 30

Tanach blz. 230 - 232 en blz. 330; blz. 235 - 236
Haftara: Jesjajahoe/Jesaja 57:14 - 58:14; 's middags: Jona 1 - 1:4 - 11 en Micha 7:18 - 20
Tanach blz. 897 - 899; 1180 - 1184 en 1193

Commentaar: rabbijn Amy R. Perlin, oprichtster en senior rabbijn van de gemeente B'nai Shalom in Fairfax Station, Virginia, Verenigde Staten.

vertaler: Sera Spanier

[Het Engelse origineel](#)

Soms zijn wij Jona

Ieder jaar op Jom Kipoer lezen *kehillot* over de hele wereld 's middags het boek Jona, zoals het voor ons staat voorgeschreven in de Babylonische Talmoed, (*Megilla* 31 a). De meeste mensen geloven dat deze *haftara* is gekozen omdat ze model staat voor volledig berouw. Zowel de koning als alle andere inwoners vasten per decreet en komen terug op hun slechte

manier van leven. God is zo onder de indruk van het zoenoffer van de stad Ninevé dat de bewoners geen onheil treft.

Toch is het boek genoemd naar Jona, de enige profeet die wordt gekozen om mensen buiten Israël te waarschuwen voor hun komende vernietiging door God vanwege hun slechte manier van leven. Jona besluit de opdracht, die hij aanvankelijk als onmogelijk ziet, niet te accepteren. Later realiseert hij zich dat het geen zin heeft om weg te rennen en dat het onmogelijk is om je te verstoppen. Tenslotte vervult hij Gods opdracht door de bewoners van Ninevé te waarschuwen voor hun ondergang, maar als hij de opdracht vervuld heeft is Jona nog steeds een erg ongelukkige profeet.

Ik geloof dat we in de middag van Jom Kipoer het Boek Jona lezen om ons eraan te herinneren dat *wij soms Jona zijn*. We rennen weg, we worden opgeslokt en we worden uitgespuugd. We hebben tijden dat de verantwoordelijkheid voor de wereld op onze schouders ligt en we hebben tijden dat we ons erg eenzaam voelen. Soms hebben wij, net als Jona, het gevoel dat het leven te zwaar voor ons is. Zouden we dan niet het liefst een cruise willen boeken, aan boord van een schip gaan en wegvlugten van al die lasten? Misschien zijn we meer zoals Jona dan we zelf willen toegeven.

De bijbelse tekst vertelt ons dat Jona drie dagen in de walvis zat (letterlijk, *dag gadol*, „een grote vis”). Drie dagen betekent een lange tijd in de Tora, maar niet te lang, tenzij je geen voedsel hebt. Bijvoorbeeld, in 1 Samuel 30:12 staat: „Hij had gedurende drie dagen en drie nachten niet gegeten en niet gedronken.” Awraham liep drie dagen voordat hij Jitschak vastbond op het altaar (Beresjiet 22:4), de Jisraëlieten bereidden zich drie dagen voor om de Tora te ontvangen (Sjemot 19:11) en koningin Esther (4:16) wachtte en vastte drie dagen om moed te verzamelen om onaangekondigd naar haar man de koning te gaan. Drie dagen kunnen een eeuwigheid lijken.

Wat zou jij doen als je het drie dagen lang moest doen zonder telefoon, zonder eten, zonder internet of televisie, nergens om naar toe te gaan en niemand om te bezoeken? Wat zou je kunnen doen met drie dagen van afzondering? We hebben geen idee wat Jona deed gedurende zijn eerste drie dagen in het „hotel van de grote vis”, maar de rabbijnen die het boek Jona bestudeerden speculeerden hierover. Rasji, de grote commentator uit het Frankrijk van de 11^e eeuw zei: „God liet Jona de Rode Zee zien en hoe de Joden daar doortrokken: want de ogen van de vis waren als twee ramen en hij keek en zag alles wat er in de zee was.” In het achttiende eeuwse commentaar *Pirkei d’Rabbi Eliezer* leren we: „Jona kwam de mond van de vis binnen zoals een man die een grote synagoge binnen gaat en de twee ogen van de vis waren als glazen ramen die Jona licht gaven.”

Soms zijn wij Jona. We gaan onze synagogen binnen en zoeken naar licht dat ons levenspad zal verlichten en dat zorgt voor ramen in onze ziel. Soms ontvangen we licht en visie, andere keren zien we onze reflectie in het donker achter de ramen. Velen van ons hebben geloofscrisissen ondervonden, vooral in tijden van *tsores*, moeilijkheden, of als we geconfronteerd worden met de pijn van het leven of de harde realiteit van de dood. Sommigen kennen goed de duisternis die hun geloof kan tarten. In zo’n tijd kan de synagoge koud aanvoelen en het gebedenboek leeg lijken.

Jona was niet drie dagen en drie nachten lang bezig met ‘niets doen’. Ik geloof dat hij de tijd nam om te reflecteren en zijn gedachten en acties te onderzoeken. Dat is *niet* ‘niets’. Toen hij tijd kreeg om na te denken, werd Jona gedwongen om zijn angsten, zijn eenzaamheid, zijn

fouten onder ogen te zien en de confrontatie met zijn God aan te gaan. Wij zijn Jona, omdat we precies hetzelfde doen tijdens onze Hoge Feestdagen.

In hoofdstuk 2:2 bidt Jona „tot de Eeuwige, zijn God, vanuit de buik van de vis.” Zijn gebed komt vanuit zijn hart en is oprecht. Hij vreest voor zijn leven, wordt heen en weer geslingerd door tegenstrijdige emoties en is alleen. Temidden van dit alles vond Jona zijn God en zijn doel. Dit doet hem besluiten om zijn profetische opdracht te vervullen.

Je kunt jezelf niet geven aan anderen of aan een religie of aan een geloof zonder te weten wie jij bent. En je kent jezelf niet zonder jezelf de tijd te geven om af en toe te dromen, bang te zijn, boos te zijn, verwonderd te zijn en zelfs om pijn te ervaren. Gedwongen te worden om te reflecteren zoals Jona is één ding, het is iets heel anders om je te realiseren dat spirituele reflectie een noodzaak is in het leven.

Onze Jom Kipoer is de dag van Verzoening [*de Engelse tekst maakt hier een woordspeling – Atonement <> At-One-Ment - waardoor verzoening in de richting van hereniging/eenwording wordt geïnterpreteerd*, red.], om zowel emotioneel als spiritueel een te zijn met jezelf. Het is een tijd om je angsten en fouten, en ook je pijn en eenzaamheid onder ogen te zien. Jona moest zich realiseren dat hij niet in zijn eentje naar Ninevé werd gezonden, maar dat God bij hem was. Ook wij worden niet alléén een nieuw jaar ingestuurd.

De zeelieden vroegen aan Jona: „Wat doe je hier aan boord? Waar kom je vandaan? Uit welk land kom je? Bij welk volk hoor je?” (Jona 1:8). Zelfs in zijn verwarring en moeilijkheden beantwoordt hij de belangrijkste van deze vragen, de laatste met vastberadenheid, „Ik ben een Hebreëer en ik vereer de Eeuwige, de God van de hemel, de God die de zee en het land gemaakt heeft.” Wij zijn Jona, wanneer wij antwoorden met zo'n stelligheid. Wij vragen onszelf af: „Wie ben ik? Wat zijn mijn angsten? Waar loop ik voor weg? Waar ga ik naartoe?” Jom Kipoer zet ons als Joden neer. Voor die dag zijn wij deel van een volk en verbonden met een vergevende God die al millennia aan onze zijde staat. Wij zijn niet alleen.

Jona's verwarring duurt voort, lang na het boek dat zijn naam draagt, zoals zijn kwellingen in het laatste hoofdstuk bewijzen. Tot drie keer toe zegt hij dat hij „liever wil sterven dan leven” (4:3, 8, zie ook 4:9). Hij begrijpt niet dat de keuze tussen leven en dood, tevredenheid en ontevredenheid, verzoening en vergeving in zijn handen ligt. Dat het keuzes zijn die een God van mededogen hem heeft gegeven. Jona heeft nog een lange weg te gaan: hij moet nog veel leren als het boek uit is. Dat geldt ook voor ons. Soms zijn we Jona, mopperend en bang, ontevreden en ontroostbaar.

In het boek *Vanity Fair*, schreef William Thackeray: „De wereld is als een spiegel: ze geeft iedereen het spiegelbeeld van zijn eigen gezicht. Kijk er afkeurend naar en je spiegelbeeld zal er zuur uitzien, lach ernaar en je spiegelbeeld zal een leuke en vriendelijke metgezel zijn; dus laat alle jonge mensen hun keuze maken.” Het boek Jona is onze spiegel, terwijl de poorten van berouw zich langzaam gaan sluiten voor weer een jaar. Gelukkig hebben wij de mogelijkheid om de hoofdpersoon Jona bij de ondergaande zon achter ons te laten en onszelf te zien als een mens die positiever is, meer vertrouwen heeft, meer tevreden en meer getroost. Soms zijn we *niet* Jona en dat is ook goed.